

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
педагогічний факультет
кафедра музичного мистецтва
ГАРМОНІЯ

Назва навчальної дисципліни	Гармонія
Шифр	ООК 11.01
Викладач	Карташова Жанна Юріївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва
Профайл викладачів	https://kaf-music.kpnu.edu.ua/kartashova/
Е-mail	kartashova@kpnu.edu.ua
Сторінка навчальної дисципліни в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=608
Консультації	Щосереди з 15.00 год.
Форма навчання	Денна форма
Освітній рівень	Перший бакалаврський рівень освіти
Галузь освіти	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Статус дисципліни (нормативна / вибіркова)	Нормативна
Рік навчання	перший, другий
Семестр вивчення	II, III
Мова викладання	Українська
Форма занять	Групові
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	10
Практичні заняття	12

Семінарські заняття	
Лабораторні заняття	18
Самостійна робота та індивідуальна робота	80
Форма підсумкового контролю	Екзамен
Анотація дисципліни	<p>Одна з фундаментальних дисциплін музично-теоретичного циклу, є складовою частиною базового розділу циклу дисциплін професійної підготовки та виступає найважливішим компонентом вдосконалення музично-теоретичної підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва.</p> <p>Вивчення курсу «гармонія» забезпечує майбутніх вчителів музичного мистецтва ґрунтовними знаннями з теорії музики, формує практичні фахові вміння та навички гармонізації мелодії, добору гармонічного супроводу до пісень, створення власного акомпанементу; сприяє розвитку гармонічного слуху, вихованню гармонічного чуття, розкриттю творчого потенціалу та формуванню інтересу до музичної творчості; активізує творчу фантазію студентів.</p>
Мета навчальної дисципліни	Вдосконалення музично-теоретичної підготовки майбутнього вчителя музики, формування професійних компетенцій, технологічних вмінь та навичок у галузі елементарної музичної творчості, що є необхідним чинником успішної та повноцінної майбутньої професійної діяльності.
Завдання навчальної дисципліни	<p>Вивчення і засвоєння теоретичних основ класичної гармонії; формування практичних фахових навичок гармонізації мелодії; набуття практичних навичок гри на фортепіано акордів, зворотів і цілісних побудов, секвенцій, модуляцій, аналізу гармонічної мови музичного твору;</p> <p>ознайомлення майбутніх учителів музики із окремими елементами музичної мови та вивчення їх смислового функціонування у контексті музичного твору.</p>
Технічне і програмне забезпечення	Нотна дошка, фортепіано
Політика навчальної дисципліни	Дотримання студентами термінів виконання усіх видів робіт відповідно до системи оцінювання та вимог передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. (див. нижче)
Результати навчання. Знати:	Закономірності організації функційної системи, функційних відношень і сполучення акордів, норми і прийоми голосоведення та логіку функціонального руху; особливості тонального та мелодичного розвитку, ладово-функційний зміст елементів ладу, зміст основних понять технології побудови акордів, особливості гармонічних засобів як невід'ємної складової структури музичного твору.

Вміти:	Визначати та аналізувати ладо-функційний зміст елементів ладу, тональний план музичного твору, структуру та функції акордів, типи відхилень та модуляцій, каденції тощо; аналізувати структуру мелодії.
Компетентності	<p>інтегральні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність самостійно інтегрувати набуті знання музично-історичного змісту та музично-теоретичного змісту в музично-педагогічній діяльності вчителя музичного мистецтва - керівника шкільного народно-інструментального колективу; <p>загальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність досконало володіти українською мовою та понятійним апаратом з метою використання у професійній діяльності; - здатність творчо і критично мислити; - здатність осягнути духовні культурно-історичні цінності України та усвідомити їх місце в системі світової культури; <p>спеціальні (фахові, предметні):</p> <ul style="list-style-type: none"> - володіти понятійним апаратом та музичною термінологією; - здатність реалізувати інструментальні музично-виконавських уміння та навички у професійній діяльності; - знання, розуміння і здатність застосовувати на практиці основні положення теорії музики, гармонії, поліфонії; - здатність самостійно гармонізувати дану мелодію чи бас; - здатність зробити гармонічний аналіз уривків музичного твору в тісному зв'язку з його змістом; - здатність самостійно оцінити художню значимість окремих творів; широку ерудованість у питаннях музичних стилів й жанрів та специфіки гармонічної мови; - здатність підбирання акомпанементу до заданої мелодії на фортепіано з використанням особливостей різних видів гармонії та фактури; - вироблення у студентів творчих орієнтирів щодо майбутньої музично-виховної діяльності.
Теми занять	<p>Змістовий модуль 1. Гармонія як музична категорія. Ладова система. Функційність. Акорд в умовах ладу і тональності.</p> <p>Тема 1. Гармонія як музична категорія .</p> <p>Тема 2. Функціональність. Ладова система. Поняття ладу і тональності. Функційність.</p> <p>Тема 3. Акорди терцієвої будови. Типи та різновиди акордів.</p> <p>Тема 4. Поняття обернення. обернення інтервалів, тризвуків, септакордів. Загальні положення.</p> <p>Тема 5. Неакордові звуки. Види фігурованого викладу</p> <p>Тема 6. Акорд в умовах ладу і тональності.</p> <p>Тема 7. Акорди в умовах навчального чотириголосся. Чотириголосний виклад тризвуку.</p> <p>Тема 8. Переміщення тризвуків.</p> <p>Змістовий модуль 2. Поняття гармонізації. Повна функційна система. Ступінь функційного наповнення в межах функційних груп</p> <p>Тема 1. Поняття гармонізації. З'єднання тризвуків. Голосоведення. Інтервальне співвідношення акордів.</p> <p>Тема 2. Стрибки терцієвих тонів.</p> <p>Тема 3. Гармонізація мелодії.</p>

	<p>Тема 4. Загальні закономірності гармонізації басового голосу</p> <p>Тема 5. Період. Речення. Каденція. Кадансовий квартсекстакорд.</p> <p>Тема 6. Обернення тризвуків. Секстакорди.</p> <p>Тема 7. З'єднання тризвуку із секстакордом (і навпаки).</p> <p>Тема 8. Сполучання двох секстакордів.</p> <p>Тема 9. Квартсекстакорди.</p> <p>Тема 10. Повна функціональна система.</p> <p>Тема 11. Субдомінантова функціональна група. Гармонічний мажор.</p> <p>Тема 12. Домінантова функціональна група. Менш вживані акорди домінантової групи.</p> <p>Змістовний модуль 3. Септакорди. Нонакорди. Степінь спорідненості тональностей. Типи тональних співвідношень. Відхилення.</p> <p>Тема 1. Септакорди. Функціональне наповнення септакордів. Головні та побічні септакорди.</p> <p>Тема 2. Домінантсептакорд. Обернення D7. Стрибки при розв'язанні обернень D7 в T.</p> <p>Тема 3. Септакорд другого ступеня та його обернення</p> <p>Тема 4. Ввідний септакорд та його обернення.</p> <p>Тема 5. Побічні септакорди.</p> <p>Тема 6. Нонакорди SII9, D9.</p> <p>Тема 7. Секвенції</p> <p>Тема 8. Фригійський зворот.</p> <p>Тема 9. Альтерація акордів в ладу. Внутритональна (ладова) та модулююча альтерація.</p> <p>Тема 10. Типи тональних співвідношень. Тональний план. Степінь спорідненості тональностей. Відхилення у споріднені тональності.</p>
Методи навчання	Пояснення, лекції-дискусії, творча лабораторія, консультування.
Методи перевірки результатів навчання	Усне опитування, виконання вправ (письмово та на фортепіано), розв'язання гармонічних задач та здійснення гармонічного аналізу музичних текстів, написання самостійних, модульних контрольних робіт, виконання творчих завдань
Форма оцінювання	Екзамен
Умови оцінювання	Виконання завдань в кінці III семестру (згідно робочої програми)
Оцінювання (он-лайн/очно (е-портфолію)	Очно
Критерії оцінювання	Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	У студента повна байдужість до навчальної дисципліни та бажання поглиблювати знання, вміння та навички в цій галузі; не розуміє суті навчальної дисципліни; навчальним матеріалом володіє на рівні засвоєння окремих термінів: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”; не володіє навичками побудови елементарних акордів; не володіє музичним інструментом на рівні достатньому для виконання вправ.
	2	Студент не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу опанувати навчальний матеріал з дисципліни, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь; не володіє в достатній мірі інструментом.
	3	Студент мало усвідомлює мету навчання з низьким рівнем вмотивованості; на практичних заняттях пасивний та не виявляє зацікавленості до набуття нових знань; процес засвоєння навчального матеріалу уповільнений. Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості вправи за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент має низький рівень інтересу до навчальної дисципліни; Студент володіє початковими знаннями, здатний виконати гармонічні вправи і завдання за зразком; слабо орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, з великими труднощами ілюструє на інструменті виконані вправи.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості гармонічні вправи і завдання за алгоритмом, не володіє

			інструментом в достатній мірі для демонстрації виконаних вправ; при визначенні тонального плану музичного твору оперує лише елементарними функціями.
		6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, виявляє бажання поглиблювати знання, вміння та навички в цій галузі; робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання гармонічних вправ за алгоритмом, частково володіє навичками виконання вправ на інструменті; неспроможний самостійно розв'язати гармонічну задачу.
	Д остатній (алгорит мічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання та набуті практичні навички у стандартних ситуаціях; самостійно розв'язати нескладну гармонічну задачу; правильно використовувати термінологію; частково зробити гармонічний аналіз твору; виконати на інструменті стандартні вправи.
		8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, проаналізувати тональний план музичного уривку, виконати на інструменті нескладну цифрову гармонічну послідовність; самостійно розв'язати гармонічну задачу, використовуючи стандартні функціональні одиниці, згідно опрацьованого матеріалу.
		9	Студент має високу вмотивованість навчання; має стійкий інтерес до дисципліни та виражене бажання поглиблювати знання, вміння та навички в цій галузі; Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані навички гармонізації мелодії; володіє інструментом для демонстрації виконаного завдання.

В исокий (творчо- професій ний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може зробити якісний аналіз гармонічної мови музичного твору; робить аргументовані висновки; практично застосовує набуті знання; виконує творчі завдання; знає суміжні дисципліни; використовує творчий потенціал при розв'язанні гармонічних задач; вільно володіє інструментом при демонстрації виконаного завдання.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, розв'язувати нестандартно гармонічні задачі, застосовувати вивчений матеріал у практичній діяльності; творчо підходить до виконання вправ з гармонізації мелодії, вільно та вправно володіє музичним інструментом;
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні завдання; творчо підходить до вирішення будь-якого завдання; здатен нестандартно розв'язати гармонічні задачі; розвиває свої здібності й схильності, володіє інструментом на високому рівні.

Оцінювання знань, умінь, навичок студентів на іспиті.

Критерії оцінювання розроблено відповідно до наступних показників:

Рівень засвоєння теоретичного матеріалу:

- усвідомлення мети навчання;
- розуміння суті навчальної дисципліни;
- продуктивність засвоєння навчального матеріалу;
- здатність до самостійного опрацювання навчального матеріалу;
- вміння застосовувати знання та навички у різних ситуаціях;

Рівень засвоєння практичних навичок гармонізації мелодії (розв'язання задач):

- дотримання норм голосоведення;
- розуміння логіки функціонального руху;
- творчий підхід до розв'язання гармонічних задач із застосуванням складних функційних одиниць.
- оволодіння навичками гармонізації мелодії та басу, розв'язання гармонічних задач;

Рівень засвоєння навичок здійснення гармонічного аналізу:

- якість проведеного аналізу (детальність, розуміння логіки гармонічної мови)

- сформованість вміння аналізувати тонально-гармонічну структуру музичного твору;

Рівень володіння інструментом для демонстрації виконаних завдань (задач, вправ, при здійсненні тонально-гармонічного аналізу)

- володіння музичним інструментом для вирішення гармонічних задач та демонстрації виконаних вправ.

Оцінка бали	Критерії оцінювання
«відмінно» 36-40	Студент виявляє глибокі фундаментальні знання теоретичних основ гармонії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, може обґрунтовувати свої судження, застосовувати знання на практиці: при доборі акомпанементу до пісень, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно; якісно та детально здійснює тонально-гармонічний аналіз музичних творів з розумінням логіки функційного руху; впевнено демонструє набуті практичні навички з гармонізації мелодії, досконало володіє інструментом, використовуючи його для демонстрації виконаних завдань
«добре» 30-34	Студент виявляє глибокі знання теоретичних основ гармонії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, може обґрунтовувати свої судження, але при цьому студент допускає 1-2 помилки, які сам виправляє; вивчений матеріал може застосовувати у стандартних та дещо змінених ситуаціях; при розв'язанні гармонічних задач допускає 2-3 несуттєві помилки; здатен виконати на інструменті акордові та гармонічні послідовності; якісно проаналізувати тонально-гармонічну структуру музичного твору,
«задовільно» 24-28	Студент виявляє знання і розуміння основних положень предмета, але викладає матеріал непослідовно та неповно, допускає неточності у визначенні понять; при розв'язанні задачі припускається помилок; при аналізі мелодичних побудов використовує лише прості функційні одиниці; не володіє в достатній мірі інструментом для демонстрації виконаних завдань

	<p>«незадовільно»</p> <p>0-23</p> <p>Студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, припускається помилок у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Не здатний самостійно гармонізувати мелодію чи бас; зробити гармонічний аналіз музичного твору чи уривку; не володіє інструментом. Студент неспроможний виконати стандартні завдання навіть після навідних питань викладача.</p>
<p>Система оцінювання та вимоги</p>	<p>Рейтингова оцінка (у балах) знань, умінь і навичок студента на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації студентом поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до них.</p> <p style="text-align: center;">Поточний контроль</p> <p>Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.</p> <p>Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота</p> <p>Самостійна робота студентів передбачає виконання наступних завдань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконання вправ; - гармонічний аналіз музичної побудови; - розв'язання задачі. <p>Контроль та оцінювання самостійної роботи відбувається на практичних та лабораторних заняттях з навчальної дисципліни, або у рамках спеціально відведених викладачем для контролю самостійної роботи годин (консультацій). Поза темами лекційних, практичних та лабораторних занять, самостійна робота оцінюється шляхом отримання окремих балів за кожне завдання (за 5-ти бальною шкалою). При виведенні підсумкової оцінки за самостійну роботу, обчислюється середнє арифметичне зі всіх отриманих оцінок (загальна</p>

підсумкова оцінка max 5 балів).

Модульна контрольна робота

МКР передбачає тезові запитання з теоретичного матеріалу, розв'язання гармонічних задач, здійснення гармонічного аналізу уривку з музичного твору (різних за стилевими характеристиками і відповідно до тем змістового модуля). Мета її написання – виявити рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок студентів зі змістових модулів.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивну оцінку за МКР не покращується. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Семестровий екзамен

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

На іспиті студенту пропонується відповісти на питання білета, структура якого відтворює головні форми теоретичної і практичної роботи з курсу гармонії.

Структура білета:

1. Теоретичне питання
2. Практичне завдання (письмово)
3. Гармонічний аналіз (письмово; за інструментом)

Розподіл балів, що отримують студенти	Поточний і модульний контроль (60 балів)							Екзамен	Сума
	Змістовий модуль 1 (20 балів)		Змістовий модуль 2 (20 балів)		Змістовий модуль 3 (20 балів)			40	100
	ПК	МКР	ПК	МКР	ПК	МКР	СР		
	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	5 балів	10 балів	5 балів		
Перспектива професійного розвитку (кар'єри)	<p>Після закінчення курсу «Гармонія» студент набуде досвіду елементарної композиторської творчості, отримає творчі орієнтири щодо майбутньої музично-виховної діяльності, стане ерудованим у питаннях музичних стилів й жанрів та специфіки гармонічної мови. Як майбутній вчитель музичного мистецтва він зможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створювати акомпанемент до мелодій; - гармонізувати мелодію чи бас; - робити гармонічний аналіз музичного твору; - оцінювати художню значимість творів музичного мистецтва. 								
Література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дубінін І. Гармонія : практ. посібник для музично-педагогічних факультетів педагогічних інститутів / І. Дубінін. Київ : Музична Україна, 1982. 131с. 2. Завісько Н. З. Гармонія : Ч. 2. Хроматика / Завісько Н. З., Лемішко М. М. Вінниця : Нова Книга, 2016. 216 с. : нот. 3. Карташова Ж.Ю. Гармонія : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2019. 216 с. 4. Лемішко М. М. Гармонія. Діатоніка : навч. посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III – IV рівнів акредитації / М. М. Лемішко. 2-ге вид., доповнене. Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. Ч.1. 223 с., нот. 5. Сисак Л. М. Практичні поради з вивчення гармонії : методичні рекомендації для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акред. / Л. М. Сисак. 2-ге вид., переробл. та допов. Вінниця : НОВА КНИГА, 2012. 88с. 6. Смаглій Г.А. Теорія музики : підручн. для навч. закл. освіти, культури та мистецтв / Г. А. Смаглій. – Харків : Видавництво «Ранок», 2013. 392с. 								